

Fiskeri
J.nr. 2020-6854
Ref. LENSCH
Den 30. marts 2020

Væsentlighedsvurdering (screening) vedr. tilladelse til fiskeri og hjemtagning af laks (laksekvote) i Skjern Å

Problemstilling

I henhold til bekendtgørelse nr. 1422 af 12. december 2013 om særlige fiskeriregler for Skjern Å vandssystem har Skjern Å Sammenslutningen søgt om tilladelse til fiskeri og hjemtagning af laks (*salmo salar*) – laksekvote for 2020.

Der skal foretages en væsentlighedsvurdering (screening) vedr. tilladelse til laksekvoten i henhold til habitatdirektivets artikel 6.

Baggrund

Laks indgår i udpegningsgrundlaget for Skjern Å, habitatområde H 61 i Natura 2000-område nr. 68. Udpegninger af internationale beskyttelsesområder og -arter i henhold til habitatdirektivet¹ udelukker som udgangspunkt ikke udøvelse af fiskeri, men kan føre til indskrænkninger i fiskeriaktiviteten.

Forvaltningen af fiskeriet skal foregå under hensyn til målsætningerne for de internationale naturbeskyttelsesområder, jf. § 10 d i fiskeriloven². Der er således fastsat regler vedrørende fiskeriaktiviteten med henblik på bevaring og beskyttelse mv. af laksebestandens eksistens og fortsatte fremgang i Skjern Å. Dette indebærer, at laks som udgangspunkt er fredet, men at det på visse vilkår er fundet biologisk forsvarligt at tillade fiskeri og hjemtagning af laks i et begrænset omfang gennem fastsættelse af en laksekvote, uden at dette vurderes at hindre den genopbygning og fremgang af bestanden, der er i gang. Efter § 30, stk. 2, i fiskeriloven er der fastsat regler om, at der uanset fredning af laks, kan tillades fiskeri og hjemtagning af et bestemt antal laks i nærmere angivne vandssystemer, herunder i Skjern Å.

Det fremgår af Miljø- og Fødevarerministeriets Natura 2000-planer for det omfattede vandløb, at planen skal sikre naturtilstanden for områdets udpegede arter og naturtyper og bidrage til opnåelse af gunstig bevaringsstatus.

Da laks er omfattet af beskyttelsesforanstaltningerne i habitatdirektivet, skal der foretages en væsentlighedsvurdering (screening) med henblik på at vurdere, om fiskeriet kan påvirke bevaringsmålsætningen væsentligt.

¹ Rådets direktiv 92/43/EØF om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter.

² Jf. bekendtgørelse nr. 261 af 21. marts 2019 af lov om fiskeri og fiskeopdræt.

Af Vejledning om habitatbekendtgørelsen³ fremgår bl.a., at ”EU-domstolen i en sag har understreget, at påvirkningen skal vurderes ud fra, om den er så væsentlig, at gunstig bevaringsstatus ikke kan opretholdes, eller der ikke kan opnås gunstig bevaringsstatus eller – når mere præcise mål er fastsat – de mål, som opstilles i Natura 2000-planen. Naturtyperne og arterne skal således være stabile eller i fremgang.”

Det fremgår af det gældende regelsæt, at det er Miljø- og Fødevareministeriet, Fiskeristyrelsen, der giver tilladelse til fiskeri og fastsætter laksekvoten samt fastsætter særlige vilkår for en tilladelse til en laksekvote på baggrund af rådgivning fra DTU Aqua samt under hensyn til forvaltning af målsætningerne for de internationale naturbeskyttelsesområder, jf. lovens § 10 d.

I den biologiske rådgivning, som udarbejdes af DTU Aqua, vedrørende tildeling af laksekvoter indgår der flere parametre, herunder en biologisk vurdering af bestandenes størrelse og bæredygtighed i forhold til fiskeri og hjemtagning af laks i det enkelte vandsystem. Endvidere indgår bl.a. bestandsudvikling, vandløbssystemets potentiale, udsætningsstrategi, bestandenes sammensætning af vilde og støtte-opdrættet laks, udtræk af smolt, andelen af grilse (smålags) i bestanden og udvikling i fangster. Rådgivningen sker desuden ud fra et forsigtighedsprincip.

Som forudsætning for kvotetildelingen indgår endvidere i den biologiske vurdering, om sammenslutningen bidrager til den lokale fiskepleje.

Laksebestandene er påvirket af en lang række natur- og menneskeskabte faktorer i vandløbene, og DTU Aqua vurderer på den samlede effekt af disse for dermed at kunne forudsige bestandenes udvikling på det bedst tilgængelige data- og vidensgrundlag.

Forvaltning af de danske laksebestande er adaptiv og er dermed en proces, hvor forvaltningen til enhver tid anvender det bedst tilgængelige videnskabelige grundlag. Adaptiv forvaltning er en løbende og dynamisk proces, som er en integreret del af de principper, der er grundlaget for fastsættelse af de laksekvoter, som bliver bestemt årligt og for hvert vandsystem⁴.

Kvoterne fastsættes ud fra et forsigtighedsprincip, det vil sige på et lavt og konservativt niveau. Det sker på grund af bevaringsstatus for laks, og med henblik på at øge laksebestandene og fremme laksens mulighed for at reproducere sig selv. Det antal laks, som kvoterne giver mulighed for at tage med hjem fra de jyske vandløb, udgør en mindre andel af bestandene, end hvad der bliver fanget i sammenlignelige områder i lande, hvor forvaltningen ikke omfatter kvoter. I Danmark har den andel, der er givet tilladelse til at hjemtage i de sidste 10 år, ligget på cirka 10 % af den estimerede opgang. Desuden har lokale forhold omkring f.eks. vandføring, vandtemperatur og forvaltning medført, at kvoterne ikke altid er blevet fuldt udnyttet.

Den biologiske rådgivning medfører konsekvent relativt lave kvoter i de danske vandløb. Kvoterne bliver vurderet og justeret hvert år og tager hensyn til, at laksebestanden varierer fra år til år. Desuden sikres det, at eventuelle usikkerheder ikke modvirker fortsat fremgang i bestandene. Hvis man ser tilbage på laksebestandenes udvikling og kvotestørrelser, har det været muligt at fastholde en meget stabil udvikling i kvoterne samtidig med, at der er sket en kontinuerlig fremgang i bestandene og en stigning i andelen af naturligt reproducerede laks.

³ Udkast af januar 2019.

⁴ Forvaltningen er nærmere beskrevet i rapporten ”Status for laksen og dens forvaltning i Danmark 2017”.

De danske bestande af laks er generelt i fremgang, mens bestandene i udenlandske vandløb generelt går tilbage. De store laks er desuden blevet sjældne mange steder i udlandet.

DTU Aquas biologiske vurdering af laksebestande og rådgivning om laksekvoter for Skjern Å 2020

DTU Aqua har den 30. marts 2020 fremsendt biologisk rådgivning om og vurdering af laksebestande og laksekvoter for 2020 for Skjern Å, Storå, Varde Å, Ribe Å, Kongeå, Sneum Å, Brede Å og Vidå, jf. bilag 1.

Den biologiske rådgivning skal sikre, at de naturlige laksebestande fortsat udvikler sig gunstigt, samtidig med, at lystfiskere får mulighed for at tage et begrænset antal laks med hjem. Den årlige biologiske rådgivning fra DTU Aqua om fastsættelse af laksekvoter er afstemt efter nedennævnte forhold i de individuelle vandløb:

- Bestandsestimater
- Indrapportering af fangster
- Grilseandele
- Udvikling i den naturlige reproduktion
- Produktionspotentiale i vandsystemet
- Udsætningsstrategi i vandsystemet
- Udvikling herunder gennemførte og planlagte projekter som påvirker bestanden.

Bestandsestimater

DTU Aqua undersøger opgangen af laks i udvalgte vandsystemer. Årlige bestandsundersøgelser giver således estimater for den samlede mængde opgangslaks i et vandløb. Resultaterne indgår som grunddata i de årlige beregninger af laksekvoter. Endvidere bliver der hvert efterår indfanget moderfisk, og data fra denne indsats indgår ligeledes i den samlede vurdering af populationens størrelse og sammensætning. Der er naturlige år-til-år udsving i bestandsstørrelserne, bl.a. fordi der er variation i den naturlige reproduktion og yngeloverlevelse samt år-til-år forskelle i havoverlevelsen. Endvidere består den samlede laksebestand til enhver tid af mindst 5 kohorter, herunder to i ferskvand og tre i havet. Derfor er kvoten i vandløbene oftest afstemt ud fra flere års bestandsopgørelser og flere års fangstindrapporteringer.

En stabil stigning i bestanden kan udmøntes i en stabil stigning i kvoterne, men hvis man blot ud fra enkelte bestandsestimater og fangster øger kvoterne, kan det medføre en uhensigtsmæssig høj udnyttelse af små opgange med risiko for en overudnyttelse af bestanden samlet set. Der bliver således ikke ensidigt forvaltet efter markante korttidsudsving i estimater af bestandsstørrelsen.

I samtlige laksevandløb i Vestjylland er der obligatorisk indrapporteringspligt for både hjemtagne og genudsatte laks. De indsamlede data giver i sammenhæng med DTU Aquas bestandsestimater en solid vurdering af lakseopgangen, også i år, hvor der ikke laves deciderede bestandsanalyser. Ud over antal fangede laks, bidrager indrapporteringerne også til at estimering af forholdet mellem vild- og støtteopdrættede laks samt andelen af grilse.

Grilseandele

Grilse er smålaks med kun ét år i havet. Andelen af grilse kan vise styrken af smolt-årgangen og dermed give en prognose på opgangen af de laks, som efterfølgende opholder sig 2 eller flere år i havet. Et stort grilse-år bliver således med stor sandsynlighed efterfulgt af en god opgang af mellemlaks det efterfølgende år.

Udsætningsstrategi i vandsystemet

Bestandene skal på sigt klare sig uden udsætninger, og der er fokus på at bevare og øge bestandene ved naturlig reproduktion. Udsætningsstrategien er derfor tilpasset de enkelte vandløb, og en afvikling af udsætningerne pågår. Dette er ligeledes indarbejdet i den biologiske rådgivning omkring forvaltning og fastsættelse af laksekvoter.

Produktions potentiale i vandsystemet

DTU Aqua laver undersøgelser af vandsystemers produktionspotentiale i forhold til de givne habitater. Resultater fra disse undersøgelser indgår også i den vurdering af de kvoter, der bliver fastlagt for vandsystemerne. Målet er at sikre stabilitet og fortsat fremgang for bestandene.

Udvikling med gennemførte og planlagte projekter som påvirker bestanden

Desuden indgår vurderinger af miljøfaktorer og projekter, som kan påvirke bestandene i op- eller nedadgående retning, f.eks. betydningen af vandløbsrestaurering, fjernelse eller bevarelse af spærringer, skarv-prædation og vådområder. Kendskab til laksens biologi og de faktorer, der regulerer bestandene, er derfor helt afgørende, når man fastlægger kvoter på hjemtagelse af laks.

Væsentlighedsvurdering (screening)

Det fremgår bl.a. af DTU Aquas rådgivning, at undersøgelsen af lakseopgangen i 2019 viste den, i nyere tid, største registrerede opgang i Skjern Å. Der var imidlertid en meget lav andel af grilse i 2019. En lav andel af grilse sandsynliggør en mindre opgang af mellemlaks i sæsonen 2020. Samtidig har undersøgelser i både 2016 og 2017 vist et lavt smoltudtræk og et stort smolttab, da skarver i Ringkøbing Fjord æder en forholdsvis høj andel (ca. 40 %), af de udtrækkende laksesmolt.

Der fremgår videre, at der stadig er et stort uudnyttet produktionspotentiale i Skjern Å-systemet. Vurderingen er, at bestanden er stabil. Det er derfor vigtigt at sikre, at en stor andel af opgangen bidrager til gydebestanden. Omkring halvdelen af de laks, der vandrer ind for at gyde i Skjern Å-systemet, stammer fra udsætninger.

Af DTU Aquas rådgivning fremgår, at DTU Aqua ud fra en samlet biologisk vurdering kan anbefale, at kvoten for 2020 fastsættes på samme niveau som i 2019, dvs. i alt 465 laks. Det vurderes samlet, at denne kvote ikke vil hindre den fremgang i laksebestanden, som er i gang og således ikke vil hindre opnåelse af gunstig bevaringsstatus.

Det fremgår bl.a. af DTU Aquas rådgivning, at kvoten fastsættes ud fra et forsigtighedsprincip, det vil sige på et lavt og konservativt niveau på grund af bevaringsstatus for laks, og med henblik på at øge laksebestandene og fremme laksens mulighed for at reproducere sig selv.

Tilladelse til laksekvote fastsættes på baggrund af rådgivning fra DTU Aqua på grundlag af en faglig, biologisk vurdering af bestandens størrelse, bæredygtighed og flere andre parametre, jf. ovenfor.

Miljø- og Fødevarerministeriet vurderer samlet på baggrund af DTU Aquas samlede rådgivning og for det enkelte vandløb, at tilladelse til rekreativt lystfiskeri og fastsættelse af en kvote for hjemtagning af laks i Skjern Å i 2020 ikke vil påvirke bevaringsmålsætningen for det pågældende Natura 2000-område væsentligt, og ikke vil hindre opnåelse af gunstig bevaringsstatus.